KESÄNUMERO

N:o 3 • 1937

Minne
matkustat tänä kesänä?

Käytä kesälomasi oikein.

TULE POHJOLAAN. Siellä on kirkas taivas, valoisat yöt, ja ilma kevyttä.

Oletko onkinut Lapin kirkasvetisistä puroista kiiltäväkylkisiä forelleja? Oletko kiivennyt kirkkaana kesäyönä vaaroilla ja tuntureilla, samoillut koskemattomissa erämaissa?

Oletko jo Lapin lumoissa?

Mutta ajattele myös asian käytännöllistä puolta.

Ennen autosi lähtöä Rovaniemeltä "ylös" pistäydypä täydentämässä varusteitasi "Teräksen" urheiluosastossa. Siellä on metsästys- ja kalastusvälineitä runsas ja hyvinlajiteltu varasto.

Isänmaalliset
kansalaiset

Huomio!

Kysykää nimelläni varustettuja puukkoja, jotka terän perusteella saivat Viipurin yl. maatalousnäyttelyssä I palk.

NIMELLÄNI VARUSTETUT PUUKOT MYYDÄÄN TAKUULLA. TODELLA HUONOTERÄINEN PUUKKO LÄHETETTÄVÄ MINULLE, EI KAUPPIAALLE.

Rovaniemen
Puukkotehdas

omistaa J. Marttiini. Puh. 268

"Meidän on pakko saada maahan radikaalinen puolue, kuinka pieni tahansa, kunhan se vaan on rehellinen. Tämän puolueen paikka on äärimmäisessä vasemmistossa lähinnä sosialisteja, joiden ohjelmasta sen on omaksuttava kaikki, mikä siinä on järjellistä, mutta sen paikka voi olla myöskin äärimmäisenä oikealla, silloin kun on kysymys lain pyhyyden ja yhteiskunnallisen järjestyksen säilyttämisestä meidän omassa keskuudessamme. Tämän puolueen täytyy asettua kaikkien entisten riitakysymystemme yläpuolelle, niin että siihen voivat yhtyä rehellisimmät ja itsenäisimmin ajattelevat ihmiset kaikista puolueista."

(EINO LEINO)

Pöytä pönkiä mahoja . . .

Tupa on täynnä tuppisuita,
pöytä pönkiä mahoja;
Ei olle virren virkkajoa,
asian alottajoa,
kun en mie ruma ruvenne,
lapsi laiha laikahtane
virsilöitä virkkamahan,
asiita alottamahan.

Kanteletar.

Merikosken
APTEEKKI

OULU • PUHELIN 2239

AHJO

nuoren kansallisen suunnan sivistysjulkaisu

II:NEN VUOSIKERTA

Konttori: OULU, Honkalinna. Puhelin 3245
Tilaushinta 1/1 vuosikerta Smk. 20:—,
1/2 vuosikerta Smk. 15:—.

AHJO

NUOREN KANSALLISEN SUUNNAN SIVISTYSJULKAISU

Toimittaja: YRJÖ KOIVUKARI Kansi: MIKKO ASUNTA

1937 • Kesäkuu • No 3

JUHANNUSLAULU

LOISTAKAA, LOISTAKAA, KUKAT!
HENGITTÄKÄÄ TUOKSUNNE
JUMALTEN NAUTINNONMALJAAN.
SOIKAA, SOIKAA, KELLOT,
MAA, PUHKEA RIEMUUN!

SOI SÄVELEMME TAIVAAN KIRKAS,
TYYNENÄ LAULAA TUMMAN MEREN YLLÄ.
MEHUN MAKEA POLTE TULIVIININÄ VEREMME HUUMAA.
VAIN EHTOON TULLEN MERI RASKAASTI HUOKAA,
RUUMIS, UUPUNUT, VAIPUVI UNEEN,
ODOTUKSEEN VALOKYLLÄISEN AAMUN.
SILMÄ, SALATTUUN TÄHYÄVÄ, TAIVAAN LAMPPUMME, KIRKAS,
HUKU HUOKAUKSEN MEREEN
HERÄTÄKSESI AAMUN VOIMAAN, NUOREEN.

LOISTAKAA, LOISTAKAA, KUKAT,
HENGITTÄKÄÄ TUOKSUNNE
JUMALTEN NAUTINNONMALJAAN.
VUORILINNASSA, TAIVAAN KIRKKAUDESSA,
ARVOTAAN VAPAUSLAULUMME LUNNAAT.

Yrjö Koivukari

Kirjailijat puhuvat

Saadaksemme aikaan ajankohtaista keskustelua sekä herättääksemme yhdistävää kotiseutuhenkeä, lähetti Ahjo oheisen kiertokyselysarjan pohjalaisille kirjailijoille. Tähän numeroon painettavaksi ehtivät saapua ainoastaan V. A. Koskenniemen ja Arvi Järventauksen vastaukset, mistä lausumme kiitoksemme toivoen samalla, että syysnumerossa voimme jatkaa laajemmin keskustelua

1) Mitä ajattelette Suomen henkisen elämän tulevaisuudesta?
2) Kotiseudun vaikutus runoilijakehitykseenne?
3) Pohjalaisten johtaja-asema ja vanhat ihanteet?
4) Taiteilijan sosiaalinen asennoituminen?
5) Onko politiikan diktatuuria?
6) Taide ajan hengen uudistajana?
7) Taiteilija ja leipätyö?
8) Saako taiteilija ajatella rahaa ja yleisön makua synnyttäessään?
9) Tunnetteko eroa elävä ja kuollut luomistila?
10) Taiteilijan suhde vallitsevaan porvarilliseen olotilaan? Myötä vaiko vastaan?
11) Onko tekniikka ulkoa päin opittavissa vai onko se saavutetun sisäisen kypsyyden seuraus?
12) Ideain syntymistapa?
13) Keinoja kotiseuturakkauden elvyttämiseksi?

+

Arvoisa Toimitus.

Vastauksena arvoisaan kiertokyselyynne pyydän seuraavassa esittää muutamia näkökohtia, jotka tosin keskittyvät vain eräihin kysymyksistänne.

Kunnioituksella

V. A. KOSKENNIEMI.

1) Henkisen elämämme tulevaisuus on olennaisesti riippuvainen siitä, saadaanko koko kulttuurityömme kerran kerätyksi yhteisen kielellisen tunnuksen ympärille.

3) Jokainen kirjailija suhtautuu tavalla tai toisella sosiaaliseen ympäristöönsä. Tämä "asennoituminen" on kuitenkin määräävimmältä osalta tiedotonta ja on usein ristiriidassa asianomaisen sosiaalisten mielipiteiden kanssa.

5) Runous ei, enempää kuin mikään henkinen toiminta, voi olla "puolueetonta".

6) Taide ei voi uudistaa ajan henkeä, koska se itsekin on vain ilmaus siitä.

7) Leipätyö on useinkin taiteilijan paras koulu.

11) Ideain syntyminen on suuri mysterio.

+

ARVI JÄRVENTAUS:

Ahjon arv. Toimitus, Oulu.

Suonette anteeksi, että kirjoitan lyijykynällä. Olen täällä kaukana muutamalla Itä-Hämeen saarella ja täällä on lyijykynäkin jo kulttuurivälikappale. Siis: asiaan!

Mitä ajattelette Suomen henkisen elämän tulevaisuudesta? Huonoa minä siitä ajattelen, jollei meillä päästä syvään ja korkeaan suomalaiskansalliseen ajatteluun

tapaan. Ennemerkit ovat murheelliset. Vanhemmista vielä elävistä kirjailijoistamme vain Ilmari Kianto edustaa tätä kantaa. Mutta — hän kuolee kohta — nälkään.

Kotiseutu tietysti vaikuttaa jokaisen runoilijan kehitykseen juuri runoilijana. Minuun se luonnollisesti on myös vaikuttanut. Oulu on viime vuosien kuluessa muodostunut minulle eräänlaiseksi "Hilligenlei'ksi" — pyhäksi maaksi, jossa ajatus mielellään vaeltaa.

Niin — pohjalaisten johtaja-asema ja vanhat ihanteet. Mitkä ne ovat olleet? Elävä, lämmin aatteellisuus — eräänlainen pohjalainen paatos. Kyllä se alkaa olla mennyttä ja johtaja-asema alkaa myös olla mennyttä (jos sitä koskaan on ollutkaan muualla kuin omassa mielikuvituksessamme).

Neljäs kysymys on vaikea tai epäselvä. "Kirjailijan sosiaalinen asennoituminen" (!) En ymmärrä sitä — ja vihaan kaikkea "asennoitumista". Ainoa oikea — myös sosiaalinen asennoituminen — on se, jonka kirjailijan oma totuuden käsitys aiheuttaa.

Persoonallinen, elävä runous ei koskaan voi olla puolueetonta. Kaikki sellainen runous, joka pyrkii puolueettomuudellaan loistamaan, on kuolleena syntynyttä — helisevä vaski ja kilisevä kulkunen.

Taide kykenee uudistamaan ajan hengen. Mutta sellainen epäkansallinen taide, jollainen meillä nykyisin on muodissa, ei uudista mitään eikä ketään. Se on vain epäkansallisen ajan ja sen hengen surullinen ilmaus.

Taiteilija ja leipätyö — niin. Minun mielestäni taiteilijalla täytyy sellainen olla. "Otsasi hiessä pitää sinun syömän leipääsi!" Mutta — jos esim. kirjailija yrittää Suomenmaassa vain "otsansa hiessä" kirjoittaa, jää jälelle vain hiki eikä leipää. Hyvä Jumala on nähtävästi tarkoittanut, että runoilijankin on puskettava tavallisia runotöitä.

Saako runoilija ajatella rahaa ja yleisön makua synnyttäessään? Tietysti saa. Mutta — jos hän t o d e l l a synnyttää, niin silloin hän ei jouda ajattelemaan muuta kuin — synnyttämistä.

Kuollutta luomistilaa ei voi olla. Kaikki t o d e l l i n e n luomistila on aina elävää.

Luovan taiteilijan suhde "vallitsevaan porvarilliseen olotilaan" on aina kapinallinen — juuri senvuoksi, että tuo "olotila" pyrkii olemaan "vallitseva".

Ideain syntymistapa. Vastauksen voisi antaa psykologian tai filosofian professori. En ole kumpaakaan. Tiedän vain, että ne syntyvät.

Keinoja kotiseuturakkauden elvyttämiseksi? Paras keino on elävä, kotiseudun pyhästä maaperästä puhjennut runous.

Tunnetteko politiikan "diktatuurin" painoa kohdallanne? Kyllä! Sillä minua ei arvostella kirjailijana eikä taiteilijana, vaan määrätyn ajatussuunnan edustajana.

Kirjailijan suhde kustantajiin ja arvostelijoihin? Edellisiin nähden vaikea, koska kustantajien kanssa on pakko olla tekemisissä. Jälkimmäisiin nähden siihen ei ole pakkoa, sillä jokainen ns. "suhde" tekee jokaisesta typeryksestä päivän mestarin — joka mestaruus kestää vain päivän. Kun taas "suhteettomuus" tuo mukanansa tuomion ja yliolkaisen kohtelun näiden Apollon kyypparien taholta. Itsenäinen "vieras" ei välitä kyyppäreistä. Aquila non capit muscas!

Hartola, Kotisalo, 30 p. toukok. 1937.

Arvi Järventaus

Juhani Siljo kriitikkona

Juhani Siljon kuva on, hänen kuolemansa jälkeen, piirtynyt yleiseen tietoisuuteen ennen kaikkea lyyrikkona, ikuisena runoilijanuorukaisena, jonka miehekkään puristetut ja painavat säkeet kätkevät itseensä arvaamattomasti pidäteltyä voimaa ja sisäisiä tunnearvoja. Hänen runoutensa ystävät ihailevat näissä säkeissä ennen kaikkea tuota rehtiä, miehekästä avokatseisuutta ja uiiden sisäistä paloa, elämäntuntoa, joka ottaa pakosta valtaansa. Kriitikko Siljo, aktiivinen taistelija ja kirjallisen elämämme maailmansotavuosien aikainen kurinpitäjä, on parin vuosikymmenen aikana ainakin julkisuudessa unohdettu vaitiololla. Ja kuitenkin hän on ollut hedelmällisimpiä kriitikkoluonteita, mitä meillä on koskaan esiintynyt. Tuskin voidaan kyllin korkealle arvioida sitä vaikutusta, mikä hänellä on ollut aikansa kirjailijapolveen ja henkiseen elämäämme. Tri Soraisen Siljotutkimus valaisee tätäkin puolta runoilijassa erittäin ansiokkaalla tavalla ja varhemmin ovat ainakin Volter Kilpi ja Aaro Hellaakoski korostaneet Siljon merkitystä kriitikkona. Siljo ei ollut suinkaan mikään suuren yleisön arvostelija, sillä hänen tyylinsä keskittävä ja puristava luonne sopi vain asiantuntijoille ja kirjailijoille itselleen. Kaikki tuttavuussuhteet ja oman edun tavoittelemiset Siljo eliminoi kriitikkotoiminnastaan ihailtavalla tavalla. Passiivisuus, alistuminen ja kieltäytyminen olivat hänelle aina vieraita ja vastenmielistä. Lukiesamme näin turvallisen väliajan jälkeen hänen arvostelujaan täytyy meidän ihailla niiden ytimeen osuvaa sanontaa ja kestävää asiallisuutta. Niissä voi olla tylyyttä, jopa suoranaista "teurastustakin", mutta toiselta puolen harvinaista herkkyyttä huomaamaan ja vastaamaan sen, mikä värähtää esiin kirjailijan omasta elävästä tunteesta. En pyrikään seuraavassa käsittelemään Siljon kriitikkotoimintaa kokonaisuudessaan, sehän olisi näin lyhyissä puitteissa mahdotontakin. Esitän vain eräitä piirteitä ja näkemyksiä, mitkä jäävät mieleen hänen arvostelutoimintansa kirjallista jäämistöä lukiessa.

Siljo ei arvostelijana ollut mikään lajittelijatyyppi, eikä hän lukeudu mihinkään kirjalliseen suuntaan. Alusta alkaen hänelle merkitsevät enimmän e h d o t o n y k s i l ö l l i s y y s, e e t i l l i n e n i t s e t u n t o j a i n t u i t i i v i n e n n ä k e m y s. Teos, joka on saatu aikaan vain tekotavan totunnaisuudella ja josta puuttuu sydämen lämpö sekä elämäntunto, saa häneltä aina jyrkän tuomion, henkilöön katsomatta. Siljon tyyli-ihanteena on yksinkertainen, ilmehikäs sanonta, joka ei saa häikäistä, mutta jonka tulee lähteä sulasta sydämestä ja sanoa joka lauseellaan. Yllättävät äkkikäänteet, korvaa hivelevät soinnutukset ja kaikenlainen "henkevyys" ovat hänestä aineetonta hölynpölyä. Eipä ihme, että sellaiset kansankirjailijat kuin esim. Teuvo Pakkala ja Kalle Kajander saivat hänen myötätuntonsa. Tässä suhteessa Siljolta puuttuu kieltämättä laajakatseisuutta; hän on liiaksi keskittyvä, synteettinen puristaja, voidakseen olla suopea keveämmälle ja lempeämmälle tyyliluonteelle. Hän ei kui-

tenkaan koskaan tehnyt itseään syypääksi henkilökohtaiseen itsekkyyteen tai salakavaluuteen, sillä kaiken ankaruuden takana piili yksi ainoa tendenssi, suomenkielisen kirjallisuuden nostaminen keskinkertaisuuden yläpuolelle. Siljon oma proosa on nasevinta ja sanonnaltaan ekonoomisinta, mitä meillä on koskaan arvostelussa pystytty käyttämään. Siitä syystä se vaatii lukijaltaan tarkkaavaisuutta ja syventymistä aivan erikoisessa määrin. Niinpä hän sattaa esim. Maila Talvion "Elämän kasvot"-teoksesta lausua, että se on "kuin armona annettua nautintoa", "kylmäntulinen ja elämänrunsas, mutta ahdistava ja ahdettu." Tai luonnehtiessaan Aino Kallasta: "Tällaista kuviksi jähmettynyttä elämää — ja samalla kohtalodraaman vuorosanojen symboliikkaa — on Aino Kallaksen runous aina ollut korkeimmillaan ollen. Tunnekyllyyteensä suljettua, ikäänkuin valmista puhkeamaan vastavoimaisiin liikuntoihin — mutta ei kuitenkaan puhkeavaa."

On kiinnostavaa seurata Siljon kriitikkokehitystä ja huomioida se oman "minuuden rakentaminen", jota Siljo alinomaa itsessään harjoitti. Hänen oma kehityksensä ja viehtymyksensä suuntautuu yhä enemmän draaman alalle. Draamassa hän näkee runouden ihanteen, sen vuorosanat voi keskittää ja pakoittaa antamaan kaikkensa sielun tulkkeina. Hänestä tuleekin pian erinomainen teatteriarvostelija, jonka arvostelut herättivät ansaittua huomiota. Tässä tehtävässä hän ei pelännyt käydä käsiksi Kansallisteatterin johtokuntaankaan, milloin siihen hänen mielestään syytä ilmeni. Draaman harrastuksen hedelmänä syntyi sitten "Seppelöity", joka on myös suunnattu herrojen kustantajien kirjallista diktatuuria vastaan, joiden mielestä kirjat tietysti ovatkin ennen muuta kaupankaluja. Siljo vetää rohkeasti kustantajat esiin ja voi sinkauttaa heille: "Jos tyhmyys — s.o. "yleisö" makuineen, mielihaluineen — on muodostanut trustin tässä maassa, niin miksei myös viisaus — s.o. valistetut kustantajat — uskalla muodostaa trustia ja vangita kaulanauhaan tuota tyhmyyden vintiötä?" — Myös kuvaamataide alkaa vetää Siljon mielenkiinnon puoleensa. Yhä useammin välähtää arvosteluissa esiin vertaus johonkin kuvataiteen mestariin. Niinpä hän vertaa Kyösti Vilkunan varhaisempia ihmishahmoja vanhoihin puutai kuparipiirroksiin, tai Sillanpäästä puhuessaan tätä Rembrandtiin. Sillanpäästä puheen tullen en malta olla lainaamatta lopuksi Siljon arvostelua v. 1917 ilmestynestä "Ihmislapsia elämän saatossa", mikä nähdäkseni pätee vielä 20 vuoden kuluttuakin, vaikka Sillanpäästä tällä välin onkin tullut eurooppalainen kuuluisuus: "Sillanpäällä on minuudessaan vaara jäädä vain psykologiseksi kuvailijaksi, luonnon- ja itsehuomioitten, mielentilojen, pienoistapahtumien (joista ei tavallisesti aukene mitään perspektiiviä eteenpäin) yhdenlaatuisten lemmenmuistelmain esittelijäksi. Hänen maailmansa on siksi ahdettu, että kaikki sieluntilatkin pyrkivät murenemaan, parhaimmillaan jäämään muistoon ikäänkuin pienenpieninä lasimaalauksina tai musikaalisesti soinnutettuina maisemakuvina, kuitenkin pian pirs-

---

"Olla joka hetki tosi! Se päätös se ehdottomimmin tekee nuoresta miehestä kirjailijan. Sillä jos tuo päätös on oman luonnon vaatima, niin nuori mies joutuu joka hetki ristiriitaan aikaa vallitsevan valheen kanssa; ja valhe puristaa häntä, kunnes hän voihkaisee."

*

"Kun sielunliike täyttää kokonaan eleen — ruumillisen tai sanallisen —, niin syntyy tyyli. Muuta tyyliä ei ole."

*

"Kustantaja se tekee kirjailijat. Ainakin hän on suurelta osalta vastuussa siitä, kutka ovat elinaikanaan s u u r i a kirjailijoita ja kutka pieniä."

JUHANI SILJO

toutuen kirjailijan armottomaan psykologiseen pohtimiseen ja seulomiseen." Siljo oli kyllä ensimmäinen tunnustamaan Sillanpään suuret ansiot ja luulen, että hänen neuvonsa otettiin vastaan ymmärtämyksellä ja kiitollisuudella.

Seikka, jota Siljo ei koskaan lakkaa korostamasta ja joka hänelle merkitsee kaiken kirjallisen työn ehdotonta edellytystä, on yksilöllinen, mieskohtainen näkemys ja lujat juuret suomalaiseen maaperään, ennen kaikkea suomalaiseen maaseutuun. Hän tekee jyrkän eron näennäisindividualismista ja ontosta "kultuuri"-touhuilusta. Arvostelijan tehtävästä hän sanoo itse: "Hän suhtautuu "aiheeseensa" samalla tavoin kuin taiteilija omaansa: oman kokoutuneen ja herkenneen mielensä pohjalta. Hän ei tökkää peukaloitaan teoksen liitteisiin, hajoittaakseen rakennelman yleisön jalkoihin, hän tutkii mieluummin silmillään ja tuntosarvillaan, ja uskoo, että yleisökin voi jotain nähdä. Hän ilmaisee enemmän äänensä sävyllä, tyylin vaihtelevilla eleillä — hänelläkin saa ja pitää olla eleitä — kuin niillä summittaisilla, kaikkein kansantajuisimmilla laatusanoilla, joita esteettinen agronoomisielu niin mielellään käyttää."

Me voimme vain aavistella, mikä Siljon asema kirjallisessa elämässämme tällä hetkellä olisi, jos hänen olisi sallittu elää. Voimme todeta, että hän oli kirjallisuutemme miehisimpiä, avomielisimpiä ja komeimpia hahmoja, pohjalainen sisimpäänsä myöten. Uskon, että kaikkien Siljon ihailijoiden hartain toive täyttyisi, jos hänen tuotantonsa julkaistaisiin koottuna laitoksena, myös hänen arvostelutyönsä huomioon ottaen. Se olisi arvokas muistomerkki nuorena kuolleen runoilijan ja arvostelijan täysipainoiselle elämäntyölle. Elämäntyölle, joka katkesi kesken isänmaan vapauden ja kansallisen itsenäisyyden kalliina ja korvaamattomana sankariuhrina.

Pertti Juvani.

Uneksijan kuolema

KUN UNEKSIJA HAUDATAAN,
EI KUKAAN SURRA VOI.
NÄET, KUKIN HÄLLE VUOROLLAAN
JO KAUAN HAUTAA LOI.

JA IHMETYS SOI YLEINEN:
OI, MIKSI KUOLI HÄN?
VAIN YKSI, YKSI TIESI SEN:
SYY MONEN YSTÄVÄN.

SE YKSI OLI HULLU MIES.
VAIN HULLUT YMMÄRTÄÄ,
KUIN POLTTAVA ON UNTEN IES,
KUIN PETTÄVÄ ON PÄÄ.

MYÖS LAPSET PUOLET TAJUAA.
ON SADUT HEISSÄ TIE . . .
SEN UNEKSIJA VAELTAA.
SE LÄPI HAUDAN VIE.

LAURI AUTIA

TYÖMIEHET
minä tarjoan teille käteni

Johtajan suupielessä keikkuu sikaari.

— Tjaa. Esittämänne syyt palkankorotukseen ovat kyllä ... hm ... syinä hyviä, mutta en luule kuitenkaan niiden vielä riittävän aiheuttamaan toimenpiteitä puoleltamme. Asia on kai loppuun käsitelty. Hyvästi.

Työmiehet vilkaisevat hätäisesti toisiinsa. Tähänkö kaikki päättyy? Eikö johtaja todellakaan ymmärrä, mihin hänen toimenpiteensä johtaa? Lakkoihin, levottomuuksiin, ainaisiin mellakoihin!

— Minulla ei ole enää mitään sanottavaa. — Johtaja painaa soittokelloa ja asiapoika avaa oven.

— Johan minä sanoin sen! Ei herroilta neuvottelemalla mitään saa — Mikko Kurkinen puhuu katkeralla äänellä. — Meidän täytyy ruveta lakkoon. Jumalauta, saavat sikaaripontsarit vielä nöyrtyä! Tästä täytyy tulla loppu.

— Olet oikeassa, Kurkinen, yhtyvät toverit puheeseen kiihkeästi. — Meillä ei ole muuta tietä kuin lakko.

— — —

Johtaja perheineen syö päivällistä. Paisti tuoksuaa suloisesti. Hopeiset pöytäesineet hohtavat ja soivat. Tyytyväisyys leijaa johtajan harmaissa silmissä.

— Isä!

— Huoneeseen rientää nuorukainen.

— Onko tehtaalla puhjennut lakko? Kuulin sellaisia huhuja kaupungilla ja kiiruhdin heti kotiin.

— On puhjennut ja pian voitetaan. Jo huomenna saan uuden työvoiman.

— Isä ... etkö olisi voinut tehdä mitään lakon estämiseksi?

— Kyllä, jos olisin taipunut työläisten vaatimuksiin. Mutta — minä olen tehtaan pää. En suostu, kun en tahdo. Työmiehet ovat tähän saakka mainiosti eläneet nykyisellä palkallaan, miksi he eivät voisi jatkaa edelleen niin?

— Isä, kuinka sinä voit puhua noin? Sinä haluat saavuttaa mahdollisimman suuren voiton, siksi pidät palkkoja liian alhaalla.

— Poika! Asetutko sinä isääsi vastaan?

— Minä seison vääryyttää vastaan.

— Ulos!

— — —

Työväentalon tungoksen läpi pyrkii kalpea nuorukainen. Työmiehet väistyvät syrjään ihmetellen ja vastahakoisesti. He tuntevat hänet tehtaan johtajan pojaksi.

Estelyistä välittämättä nuori mies nousee puhujalavalle.

Salissa on uhkaavan hiljaista.

— Työmiehet! kajahtaa terävästi. — Minä en puhu teille isäni nimessä, vaan Suomen kansallisen nuorison nimessä.

Miesjoukko kohahtaa levottomasti.

— Minä olen tullut tarjoamaan teille veljenkättä. Minä olen tullut teille kertomaan, mitä sanoo Suomen nuoren sivistyneistön omatunto. Se sanoo: isänmaa ei ole kaunis maisema eikä uljas historia, isänmaa on ennenkaikkea työtä ja leipää, jokaisen yksilönsä onnellinen elämä. Me tulemme taistelemaan teidän rinnallanne, ja silloin te ette enää tarvitse kansainvälistä apua. Tämänpäiväinen tapaus osoittaa, kuinka rahanahne on vanha omistava luokka. Työmiehet, minä taistelen rinnallanne isääni vastaan, kunnes oikeus on saavutettu, kunnes voitte elää ihmisen elämää.

— Työmiehet, veljet! Omalla vastuullani nostan palkkanne. Jos tehtaan johto kieltäytyy, ryhdyn kansanne taisteluun sitä vastaan. Minä tarjoan käteni. Tartutteko siihen?

— Hyvä! Hyvä! Me suostumme! Te puhutte oikein!

Työväentalon tunnelmasta on kadonnut viha. Sijalla on järkkymätön taistelutahto, usko oikeuden voittoon.

PAAVO HYNYNEN.

Teatterinjohtaja
AINO MATTILA KERTOO

Matkani vei Kainuuseen ja silloin sain teatterin ystävänä halun poiketa Kajaanissa katsomassa Aino Mattilan teatteria, jonka uraa uurtavasta taiteellisesta ponnistelusta olin saanut kuulla. Ja minun täytyy sanoa heti alkuun, että olin sekä lavastuksen että näyttelemisen puolesta näkemästäni yllätetty päästessäni näkemään Nicodemin "Ystävät" Aino Mattilan ohjaamana: tiesin tulleeni todelliseen taiteelliseen teatteri-iltaan. Saatuani näytännön jälkeen tilaisuuden viettää iltani Aino Mattilan seurassa, en malttanut olla esittämättä pyyntöä, että saisin kirjoitella muistiin kaikkea, mitä mieleeni jäi keskusteluista hänen kanssaan.

Aluksi puhelimme Aino Mattilan vierailusta Oulussa, missä hän sai puolueelehdistön puolelta hämmästyttävän viileän vastaanoton. Valittaessani tätä sanomalehtien kylmyyttä, vastasi Aino Mattila vaatimattomasti saaneensa aivan kylliksi tunnustusta.

— Minä tunsin koko illan, että en ollut vireessä. Minusta tuntui koko ajan, että en minä ollut Niskavuoren emäntä, se ei ollut minun kotini, missä minä liikuin. Kaikki oli niin vierasta — tämä ei ole moitetta, teillä on siellä hyvä teatteri, mutta h e n k i siellä ei ole kuitenkaan sellainen kuin täällä kotona. Kaikki tuntui vieraalta, tuntui siltä kuin näyttelijät eivät olisi viritetyt sillä tavoin kuin täällä kotona.

— Te sanoitte, että minä onnistuin ja minusta itsestäni tuntui koko ajan, että minä en nyt ole oikea Niskavuoren emäntä. Minusta puuttui ydin, olin joku ontto, särisevä — mutta tekö sanotte, että katsomossa vaikutti näyttelemiseni hyvältä?

Allekirjoittaneen mieluisa tehtävä oli vakuuttaa vilpittömästi, että katsomossa tuntui koko ajan, että istumme taas pitkästä aikaa teatterissa. — Aino Mattila alkoi innostua. Siirryttiin puhumaan taiteellisen teatterin työstä ja tarkoitusperistä, ohjaajan asemasta teatterissa ja suhteesta näyttelijöihin.

— Teatteri on minulle kaikki. Mielestäni en liioittele, jos sanon, että teatteri ollessaan todellinen elävän, puhuvan taiteen tyyssija, on nykyajan ihmiselle kirkko. Teatterissa avautuu eteemme elävä, purkautuva elämä, ajan henki ja aatteellinen ilmapiiri, näin, milloin teatteri on aikansa tasolla ja valppaasti seuraa, mitä tapahtuu ajassa, mitä suuret mestarit ovat tuottaneet kaikkia aikoja varten.

— Se vielä verrattain lyhyt aika, minkä olen toiminut itsenäisenä teatterin ohjaajana, on vasta vienyt minut oikein teatterin sisään. Tämä ohjaajatehtävä on pakoittanut minut etsimään, ponnistamaan ja — löytämään. Ohjaajahan on keskus, lähettäjä, näyttelijät ovat tavallaan vastaanottajia. Ohjaajan täytyisi joka hetki jaksaa kohota oman minänsä yläpuolelle, hänellä ei saisi olla mitään minäkeskeisiä sympatioita tai antipatioita. Hänellä pitäisi olla j o k a i s e e n näyttelijään nähden sama hartaus, kunkin oman sielullisen laadun, hermorakenteen ja kehitysasteen oivaltava, sanoisin mielelläni ymmärtävä, hellyys.

— Minä olen siinä määrin sydämen ihminen, että minä janoan jo itseni takia elävää vaikutusyhteyttä näyttelijöihin. Teillä siellä Oulussa syntyi sellainen kosketus Ilonan, rouva Hiltusen kanssa — kertokaa terveisiä, että hänen kanssaan olisi mukava tehdä työtä. Näyttelijöitä ei saa ottaa massana, ei tyyppeinä, vaan jokainen omana elävänä hermokeskuksena, jonka ohjaaja voi sytyttää ja avata tai masentaa ja sulkea, ehkä suorastaan tappaa.

— Roolianalyysi? — Niin, siinähän näyttelijä paljastaa oman kehitystasonsa, sisäisen

minänsä, sivistyksensä. Naiivi, alempaa tajuava näyttelijä esittää saman tehtävän kokonaan toisin analysoituna kuin persoonalliseen kypsyyteen kasvanut, sisäisesti tajuamaan palanut näyttelijä. Mutta tässäkin suhteessa voi ohjaaja antaa paljon, olla suorastaan kasvattaja.

— Minusta tuntuu, että meillä kulttuurielämän alalla, sekä kirjallisuudessa että taiteessa, suorastaan aikamme koko aatteellinen ilmapiiri on kulkemassa syventymistä kohti. On herätty oivaltamaan, mikä on aitoa, siis kestävää, mikä keinotekoista. Niskavuoren naiset on mielestäni Hella Wuolijoen suuri teko. Tällä näytelmällään on käsittääkseni Hella Wuolijoki astunut suomalaisen näytelmän uudistajiin niinkuin Minna Canth aikanaan.

— Sovinnaisessa porvarillisessa arvostelussa on koetettu löytää puutteita tästä näytelmästä, mutta minä en niitä löydä. Sen ihmisissä on tietysti puutteita, ne eivät ole kaikki yhtä hyvin selkeitä, ehjiä persoonallisuuksia niinkuin on Niskavuoren vanha emäntä, mutta milloin elävässä elämässä sitten kaikki ihmiset ovat näin ehjiä tai voimakkaita? Hella Wuolijoessa on se vika, että hänessä on rohkeutta nousta sovinnaisuuden yläpuolelle, nähdä ihmisensä rehellisesti. Siksi hän on tuonutkin näytelmäkirjallisuuteemme uutta, herättänyt teatterissa elämään ajan aatteellisen ilmapiirin ja tuonut samalla esille oman taistelevan tilityksensä. Hänen yhteydessään on mieleeni tullut monessa suhteessa Minna Canth aikansa arassa, takaorjassa ilmakehässä.

— Liina Reiman pitää Hella Wuolijoesta samoin kuin yleensä suomalaisista. Hän sanoi minulle kerran, että hänen teatteritaipaleellaan on suomalaisen yleisön valloittaminen, sen kylmän jääkuoren murtaminen, ollut hänelle suurin elämys. Hän kaipaa aina Suomeen. Kotona Eestissä ollaan herkkiä innostumaan, mutta se on höyryä, joka haihtuu. Kun Suomessa aletaan pitää, muuttuu se uskollisuudeksi. Ja niin minustakin — kun täällä aletaan herätä ja elää, syttyy siitä väkevä myrsky. Sellaista hengen elämän heräämistä minä odotan, siihen uskon.

— Puheeni nousee tietysti omasta ahtaasta tähtäimestäni, mutta jos jokukaan saa siitä jotakin, on se jo hyvä. Taiteilija on, ja mielestäni hänen pitääkin olla minäkeskeisen. Ellei ole minäkeskeinen, ei enää ole oma itsensä, ei luovasti itseään heijastava.

— Tiedättekö, minusta sanotaan täällä Kajaanissa, että olen kommunisti. Olenko mielestänne sitä? — Aino Mattilan tartuttava nauru sai allekirjoittaneenkin nauramaan.

— Olette varmaankin sillä tavoin kommunisti kuin jokaisen tositaiteilijan pitääkin olla. Minusta taiteilijan pitääkin olla epäsovinnaisen, ennakkoluuloja kaatavan, kapinallisen.

— Niin, kai minä sitä olen. En ole kyllä taistelija, yritän vain elää ihanteelleni, kuunnella sisintäni. Tampereella ollessani minussa sanottiin olevan nuorisoseuralaisihanteita. Kun olen asiaa täällä pienessä pesässä tutkinut, olen minä tullut tulokseen, että siinä puheessa onkin ehkä paljon perää.

Taaskin saimme tilaisuuden nauraa. Mutta sitten meni puhe taas teatterin ohjaajan työhön. Allekirjoittanut oli nähnyt juuri "Ystävät" Aino Mattilan lavastamana ja ohjaamana. "Ystävät" on syvä sielun draama. Pääosa oli uskottu aivan nuorelle, Aino Mattilan kouluttamalle näyttelijättärelle, neiti Kilpeläiselle. Erittäinkin hänen tulkitsemistapansa sekä elävä sielullinen eläytyminen, yhdessä näytelmän ideaa tehostavan maalauksellisen lavastuksen kanssa, antoi katsojalle voimakkaan teatterielämyksen ja osoitti Aino Mattilan ohjaajakyvyn suuret ansiot.

Mutta Aino Mattilalle alkoi tulla jo kiire.

— Milloin tulette vierailemaan Ouluun uudelleen?

— En tiedä — vierailen mielelläni, jos oululaiset pitävät minusta.

— Ettekö voi tulla koko teatterinne kanssa?

Vastaukseksi tuli epäävä pään pudistus.

— Siihen ei teatterillani ole vielä nykyisin mahdollisuutta.

Minun täytyi lähteä. — Aino Mattila jäi istumaan mielestäni jollain tavalla surullisena. Erottuani ajattelin istuntoamme, ja minusta tuntui siltä, että olin ollut kosketuksissa taiteilijan kanssa, joka suhteessaan taiteeseen omasi parasta: nöyryyttä ja janoa enemmän olla.

T. K.

Sytyttäjä

NÄIN HUONEESSA LAMPPUJEN SYTYTTÄJÄN.
KATSOESSANI SISÄLLE IKKUNASTA
TUNSIN TULILIEKIN
TARTTUVAN SYDÄMEENI.

Y. K.

SUURTEN VIRTOJEN MAA

Matkailija, joka oloja tuntemattomana ensimmäisen kerran osuu Peräpohjolaan, kokee tavallisesti sarjan yllätyksiä. Ensimmäinen on "Kemin eli Sauvosaaren meri- ja tapulikaupunki", kuten Kemin kaupunkia alkujaan nimitettiin. Tämä Pohjois-Suomen puutavarateollisuuden keskuspaikka leviää yllättävän laajana Kemijokisuun eteläpuolelle pitkin Pohjanlahden laakeaa rannikkoa. Toista penikulmaa pitkä kaupunkialue monine tehtaanpiippuineen, lautatarhoineen ja lukemattomine työläisasuntoineen antaa ensiaavistuksen suurista metsistä, tämän kaukaisen maakunnan varsinaisesta pääomasta. Ja syvemmälle maakuntaan mennessä tarjoavat Tornionjoen sekä Kemijoen yhtämittaiset viljelysalueet suurine, komeine taloineen, vehmaine peltoineen ja valkoisine karjalaumoineen kerrassaan viehättävän näyn. Ihastuksella katselee matkailija myöskin Rovaniemen kauppalan ja Kemijärven kirkonkylän vaurautta todistavaa ulkoasua. Ja monin paikoin muuallakin maakunnassa on asutus ja viljelys vauraampaa kuin ensikertalainen saattoi aavistaa.

Mutta tämä ei ole mitään ihmeteltävää, kun tietää, että asutus Peräpohjolassa on monin paikoin suunnilleen yhtä vanhaa kuin muuallakin maassamme. Peräpohjolan suuret virrat ovat ammoisista ajoista lähtien olleet asutuksen ja viljelyksen valtasuonia. Niistä on muistettava Tornionjoki, jonka suomenpuoleinen vesialue on n. 14.000 km² ja ennenkaikkea Kemijoki lisäjokineen. Tämä Pohjolan jokien kuningas virtaa milloin laajeten järviksi, milloin vaahtoisina, vihaisina koskina pauhaten yli 500 km pituisena halki koko Peräpohjolan. Se luo keväisin ryskyen jääpeitteensä ja tulvii yli äyräittensä laajoille alueille. Se samoin kun Tornionjokikin, on ammoisista ajoista lähtien hedelmällisine tulvaniittyineen ja jokitörmineen sekä runsaine kalavaroineen ollut Peräpohjolan viljelyksen ja asutuksen äiti. Suuren virran elämä on ollut kiinteässä yhteydessä sen äyräällä asustavan väestön elämän kanssa. Virta on antanut ravintoa ihmisille ja karjalle. Se on ollut kauppatie jo silloin kun muinaisen Perman satuvaltakunta kukoisti Vienan meren rantamilla. Se on ollut myöskin sotapolku, jonka kuohujen läpi sekä "vihavenäläinen" että heidän väkevä vastustajansa Juho Vesainen ovat so-

Lapin ikävä

MINUN MIELENI HALAA
SINNE, MISSÄ ÖISIN PÄIVÄ PALAA,
MISSÄ KATSE KAUAS KANTAA SAA.
MINUN MIELENI HALAA
AAPOJEN JA TUNTUREITTEN TAA,
JOSSA JOUTSENET JOIKUEN
YLI LIUKUVAT LAMPIEN,
VILURENTUKAT RIPSENSÄ AVAA,
SÄIHKYY SÄTEET SUVEN AURINGON
KÄVYT VIHREÄT KULLATEN,
KUKAT TUNTURIN NOSTAEN.

KANTAA KAIPUUNI SINNE,
MISSÄ SINKOO SYNKKÄ VUORENRINNE
VARJOLIEKIN PITKÄN LAAKSOIHIN.
KANTAA KAIPUUNI SINNE,
MISSÄ KUMMAT TUULET KUULISIN,
LAPIN KUMPUJEN KUISKEHET,
LAPIN AAPOJEN AATOKSET,
JOTKA KEHTOONI LAULOIVAT KERRAN,
KUULTAA PUNA ÖISEN AURINGON,
VASTEN KYLKIÄ VUORIEN,
VASTEN SEINIÄ SYDÄNTEN.

Paavo Hynynen

tapursiansa ohjailleet. Ja sitä pitkin on aikojen kuluessa noussut villin ja taikauskoisen väestön pariin sanoma Jumalan rauhasta. Jo 1200-luvulla syntyivät Kemin ja Tornion seurakunnat ja rakennettiin Peräpohjolan ja samalla koko Pohjois-Suomen ensimmäiset kristilliset pyhäköt. Viimemainitut olivat vaatimattomia, mutta seurakunnat sitävastoin pinta-aloihinsa nähden jättiläissuuria. Peräpohjola ja lisäksi Lappi kuuluivat silloin näihin kahteen seurakuntaan.

Näillä laajoilla alueilla oli silloin asutusta perin vähän. Mutta nyt ulottuu se pitkin Tornio-, Kemi- ja Ounasjokivartta katkeamattomana viljelysvyönä kymmeniä penikulmia ylimaihin.

Mutta Peräpohjola ja Lappi on yhä vieläkin suurten, asumattomien salojen, koskemattomien salojen, koskemattomien korpimaiden ja laajojen metsien maa. Suurimmalle osalle näitä maakuntia ovat ominaisia jylhät, metsäiset vaarat tahi alastomat tunturit, joiden välille leviävät suunnattomat suomaisemat, siellä täällä myöskin järvet. Luonnon jylhä kauneus on suuri. Tämän joutuu toteamaan varsinkin retkeilijä, joka vaivojaan säästämättä samoilee näitä penikulmaisia saloja ja kiipeilee tuntureitten ja vaarojen laelle. Erämaan autius leviää henkeä salpaavana hänen ympärillään, sen salaperäinen lumous täyttää mielen. Ihmisasumukset ovat jääneet kauas jokilaaksoihin tahi järvikyliin. Sieltä kaukaa ne vaatimattomina viljelysläikkinä siintävät silmään Pohjolan kesäisen auringon ylenpalttisessa valossa. Vasta näillä korkeilla vaaroilla ja tuntureilla, jotka kuten mahtavat näkötornit kohoavat suoalueiden keskeltä, voi saada oikean kuvan Peräpohjolasta ja Lapista. Täällä vasta alamme tajuta, mitä oikeastaan merkitsee tieto, että yksin Kemijoen sadealueen suuruus on n. 52.000 km². Me ymmärrämme, että olemme maakunnassa, joka on valtakuntien suuruinen. Saamme myöskin havaintoesimerkin siitä, miten harvaan asuttu tämä maan ääri on. Jokivarsien yhtämittaiset asutusalueet näyttävät asumattomiin korpimaihin verrattuina mitättömän vähäpätöisiltä. Metsäalueet ovat pyörryttävän suuret. Ihmisiä asuu Peräpohjolassa vain 0,7 henkilöä neliökilometrillä, Lapissa ei sitäkään.

Kun tällä tavalla pyrkii tutustumaan suurten virtoje nmaahan, herää mielessä monia kysymyksiä, ihmettelyä ja tulevaisuusnäkyjä. Haltioituneena miettii retkeilijä tätä kaikkea katsellessaan: miten suuri ja harvaan asutu! Miten suunnattomat, mutta samalla niin heikosti hoidetut metsämaat! Miten äärettömät suoalueet, miten mahtavat järvet ja virrat sekä loppumattomat tunturijonot! Ja hän kuvittelee silmäinsä eteen uuden maiseman, jossa suot ovat heinäniittyinä taajoine karjalaumoineen, uudet kylät vaarojen rinteillä, virtojen ja järvien asumattomilla rantamilla ja suuret, hyvinhoidetut metsät koko asutukselle huojumassa hyvinvointia ja varallisuutta.

Suurten virtojen maa on "tulevaisten toivojen kallis maa", maa, jossa suomalaisella kansalla on tilaa ja mahdollisuuksia levittäytyä ja vaurastua.

(Aaro Tolsa. Teoksesta "Tukkilaiset tulevat.")

Hamutunnelma

Metsästä kuuluu hiljaista soittoa,
seesteen kaunista symfoniaa.
Aika lähenee aamunkoittoa.
Kaunis on ilma.
Kasteessa maa.
Niityllä kulkee karjakko Hilma
Matkalla lehmiä lypsämään.

Hiljainen tuuli käy yli lahden.
Hajoittaa sumun. Yö on mennyt.
Rengit vankat kulkevat kahden.
Emäntä näkyy.
On herännyt.
Pirtissä koira köydessä ähyy.
Tahtoo metsään jänistämään.

Suomaalta kaakkurin ääni kaikuu.
Ilmassa pääskyset lentävät.
Metsästysmiehen torvi raikuu.
Lokit lahdella
liitelevät.
Isäntä hevosella kahdella
rientää peltojaan kyntämään.

ABBE SUO-MANNER

Vallan kiertokulku
ELI
MIKSI PORVARI ON HEIKKO

Se Suomen porvariston asennoituminen, minkä valtiomme päämiehen vaihdoksen johdosta syntynyt uusi sisäpoliittinen tilanne on saanut aikaan, on tänä lyhyenä aikana hämmästyttävällä tavalla paljastanut Suomen omistavan luokan heikkouden sen alttiudessa luopumaan entisestä oikeaksi uskomastaan vakaumuksesta ja soveltautumaan uuteen, kun vain sen uskoa ja kuvittelua, että se saa säilyttää asemansa ja aineellisen omistusoikeutensa ei liian kovakouraisesti horjuteta.

Ajankohdallemme on ominaista sosialistijohtajien, — suurelta osaltaan entisten vapaussodan aikaisten kellarisankarien, leventelevä esiintyöntyminen ja kiivas solutus joka taholla samanaikaisesti kuin rintaman toisella puolen on muuttunut yleiseksi kummallinen, kuin unenhorteeseen vajonneena välinpitämättömyytenä ilmenevä alistuva vaikeneminen. Käsitetään kyllä, että kehityksen tempo on muuttunut sisäiseltä laadultaan entistä nopeammaksi, mutta sen ilmeisiä, aikanaan esiin purkautuvia vaaroja ei tahdota ajatella. Uskotellaan, että materialistista kompromissitietä selviydytään pahasta: sisälle näkevä silmä on siinä määrin kadottanut näkönsä, ettei tajuta sekavan ilmapiirin puhdistumisen tulevan aikanaan välttämättömäksi.

Aikajakso talonpoikaismarssista nykyhetkeen todistaa, kuinka aineellisuuden ja vallanhimoista Suomen kansa todellisuudessa on. Usko aatteen voimaan on nykyhetkellä syvemmin koetuksella kuin koskaan. Vallan pyörämylly on pyörinyt ympäri, kansanvallan ja laillisuuden nimissä valmistautuvat astumaan, ja ovat jo astuneetkin, johtoon sellaiset voimat, jotka vielä muutama vuosi sitten tuomittiin rikollisiksi. Ja selvää selvemmin on nähtävissä, että nämä uudet johtajavoimat valmistautuvat, saatuaan "kansanrintamansa" kyllin voimakkaaksi, perinpohjaiseen "puhdistustyöhön".

Tarkatessa tätä kehityksen menoa, tulee pakostakin kysyneeksi, mistä johtuu etenkin Suomen porvariston heikkous sosialistista solutustyötä vastaan. Onko kuvitelma, että asettamalla aineelliset ja valtapoliittiset laskelma-arvot ratkaiseviksi, kansan oikeuskysymysten yläpuolelle, tuhonnut tämän kansan sisäisen ytimen? Vai onko toiselta puolen Suomen sivistyneistön ja koko omistavan luokan omatunto — samoin kuin aikoinaan ajan aatteellinen ilmapiiri Dostojevskij'n ja Tolstoin Venäjällä oli syönyt heikoksi Venäjän silloisen sivistyneistön omattunnot — tullut araksi ja alkanut tuumia, että antaapa Suomen työväenkin nyt puolestaan hallita ja astua määräämään sovitukseksi kärsimilleen vääryyksille. Voidaan tuudittaa itsensä tällaisiin uniin ikäänkuin työväen, kansan asema olisi milloinkaan parantunut mullistuksista, mitä on aikaansaanut johtajien vallanhimo.

Tässä lehdessä katsotaan yhdentekeväksi, kutka istuvat ohjaksissa, jos on kysymys vain vallasta, vain eduista, ei koko kansan yhteisparhaasta, aatteesta ja oikeudesta. Silloin, kun aatteen nimissä käydään vain valtataistelua, ollaan turmion tiellä. Näin kasvatetaan alati syvenevää vihaa, joka, kydettyään kypsymisaikansa kätkössä, puhkeaa myrskyksi, jonka voimaa ei voida edeltä päin arvata.

Nuorisolle, olkoon kysymys ns. porvarien tai työväen lapsista, valveutuneim-

mille heistä, on aikamme kaikkein raskain. Nuoriso vaistoaa, että kansamme itsenäisyyttä koskevissa elinkysymyksissä ollaan selvällä Juudaksen tiellä. Porvarillisen rintaman radikaalisin nuorison osa tuntee tukehduttavan raskaasti, mitä virtaa ollaan menossa. Samoin radikaaliset nuoret sosialistit, joita materialismin kyltin alla polttaa kuitenkin idealismi elävästä työväen aatteesta, tajuavat toiselta puolen, kuinka rikastuneiden oikeistososialisti-isien maltillinen lähentyminen kansanvaltaisia porvareita, on selvää luopumista työväen aatteesta, s.o. aktiivisesta taistelusta työväen henkisten ja aineellisten olosuhteiden parantamiseksi.

Tarkatessa tätä kehityksen kulkua, näyttää tilanne nykyisin kyllä ehkä todellista synkemmältä. Tulee muistaa, että paine on hyväksi. Vain korkeapaineen vallitessa tulee sisäinen tilityspakko välttämättömäksi. Ja on selvästi nähtävissä, että ei vain nuorisossa, vaan koko kansassa on kypsymässä uuteen järjestelmään ja yhteiskuntamuotoon johdattava maailmankuva. Suomen työväkeen ei tartu enää enempää juutalaisen kommunismin kuin ryssäläisveljeilynkään innostus. Eihän vain työväki, vaan itse Venäjälle paenneet entiset punakapinan johtajat ovat osoittautuneet soveltumattomiksi sikäläiseen järjestelmään ja voimakkaimmat heistä muuttuneet entisten kansainvälisten aatteiden ihailijoista niiden vastustajiksi ja ovat varmaankin tehneet kukin paikallaan suomalais-kansallista uudistustyötä. Kotoisten sosialistijohtajien ylpeys vain on senlaatuista, että he ponnistelevat kaikin voimin vieroittaakseen Suomen työväestä isänmaan rakkauden.

Historian kehitys todistaa, että mitkään uudistustoimenpiteet, jotka koskevat vallassa olevain johtajain ja koko omistavan luokankin luopumista etu- ja valtapyyteistään ja sorrettujen aseman parantamista, eivät ole toteutuneet vapaaehtoisuuden, vaan olosuhteiden luoman pakkotilanteen tuloksena. Melkein aina on uuden saavuttamisen hintana ollut avoimen tai salaisen väkivallan käyttö. Tajutaan, että kansamme sisäiset kysymykset, kielikysymys, työväenkysmys ja yleensä, erittäinkin alemman väestön osan taloudelliset ja sosiaaliset uudistukset sekä henkinen sivistyskasvatus, vaativat r a d i k a a l i s i a toimenpiteitä, mutta tuloksiin ei päästä. Vallitsevan olotilan luoma rintamajännitys on kuitenkin omiaan jouduttamaan kehityksen kulkua, pakko-olotilan syntymistä. Me emme usko ainakaan Suomen nuorison, sen osan, jolle kuuluu tulevaisuuden vastuu, alistuvan minkään "diktatuurin" orjuuteen. Yksilöt, jotka voidaan huumata liehittelyllä ja etulupauksilla, saavat aikaan vain hetken pahaa. He lyövät itse omiin elinjuuriinsa haavan, joka lahottaa nuo juuret samanaikaisesti kuin terveiden, luopumuksen tieltä pelastuneiden voima on kasvanut, katse kirkastunut ja tahto saavuttanut terästä.

— — —

Uskomme Suomen suureen tulevaisuuteen on järkkymätön. Kansakuntien kehitysasioita on vain katseltava kyllin pitkissä tähtäimissä. Kohtalon hetkellä, jolloin nykyisen yhteen sidotun Venäjän neuvostotasavaltojen liiton saumat alkavat irtaantua ja kansallisuusaatteet noissa pikku valtioissa ovat kypsyttäneet joukot kuuntelemaan ajan hengen uutta ääntä, koittaa Suomen nuorison suuren unen toteutumisen päivä. Suur-Suomen syntymiselle on luonnollinen pohja. Terve pohjoinen henki ja moraalinen kunto on takeena siitä, että kansamme ei ole vajoava alistuvan orjuuden tielle.

Y. K.

Hyvää juhannusta

JA OIKEATA NEEKERIKESÄÄ TOIVOTTAA
AHJO LUKIJOILLEEN JA AVUSTAJILLEEN

IHMISEN TUTKIJA

Alexis Carrel, Tuntematon ihminen. Suomennos. WSOY.

Nykyaikana, jolloin kirjan sepittämisen ei enää arvella edellyttävän tekijältään muuta kuin enintään hiukan asiatietoja alalta, jota käsitellään, on arvokkaan ja sisältörikkaan teoksen ilmestyminen harvinainen tapaus. Sellaisen tekijäksi ei jokamies pysty. Sillä viisaan ja ihmisen henkisiä käsityksiä kirkastavan kirjan tekijäksi kelpaa vain viisas ja rehellinen kulttuuri-ihminen.

Alexis Carrel, jo kuuluisuuden suorittamillaan tieteellisillä töillä saavuttanut ranskalainen lääkäri, on eräs noita harvinaisia kirjankirjoittajia, jotka kohoavat korkealle yläpuolelle tavallisen massan. Hänen nyt suomennettu kirjansa on täynnään syviä aatteita, ihanteita ja yhtä paljon eksaktisen tieteen saavuttamien tosiasioiden laajakantoista synteesiä. Carrelin ajattelu on nimittäin poikkeuksellisen itsenäistä ja ennakkoluulotonta sekä johtopäätösten teossa nerokkaan mielen vapautta ja rohkeutta omaavaa. Hän tuntee kynänsä riippumattomaksi kaikenkaltaisesta aikalaistensa ja ammattitoveriensa arvostelusta. Hänen totuudellisuutensa sallii vain tosiasioiden puhua, tosiasioiden, joiden tunnustaminen ei hänelle aina ole niinkään helppoa koska ajatus kohtaa niiden keskellä usein ylipääsemättömiä vaikeuksia. Mutta koko teos onkin syntynyt juuri siitä, että ongelmat ovat virinneet tekijän nähtäviin sielläkin, missä niitä on jo pidetty voitettuina. Onhan vallalla enemmistön keskuudessa vielä tuhannet ennakkoluulot, jotka lietsovat nykyihmistä uskomaan aineellisen sivistyksen kukoistuksen ikipäiviksi hävittäneen elämän näkymättömät puolet. Luullaanhan ihminen ja elämä tunnettavan jo siksi tarkkaan, että hänet melkein voitaisiin konstruoida laboratorioissa. Se suunnaton joukko arvoituksellisia tosiasioita yksin fysiologian tutkimusalueella, joihin Carrelin teos viittaa osoittaa jyrkällä tavalla sellaisten kuvitelmien tietämättömyyden. Juuri tietämättömyys monista kiistattomista tosiaioista ja pinttynyt materialistinen eli elämän kvalitatiivista arvopuolta vieroksuva dogmaattisuus onkin Carrelin mukaan yhtenä perussyynä "ihmisen huonontumiseen" ja koko länsimaisen kulttuurin luisumiseen luhistumisen partaalle. Nykyinen opillinen sivistyshän vaalii etusijalla pelkkää muistitietoa, alkeellista toistamista, mikä kaikki on omiaan hävittämään tyyten sisäisesti elävän ihmisen ja lopulta tylsistämään älynkin tasolle, millä Carrel sen keskimäärin jo väittää olevankin: lähellä yleistä heikkomielisyyden rajaa. "Matala älyllinen taso käy yhä yleisemmäksi, huolimatta alempien ja ylempien koulujen sekä yliopistojen oppikurssien oivallisuudesta. Se esiintyy, merkillistä kyllä, usein kehittyneen tieteellisyydenkin yhteydessä." Amerikan Yhdysvalloissa mainitseekin Carrel tilastojen mukaan jo joka 22. henkilön vähämieliseksi tai hulluksi. Loistavan länsimaisen sivistyksen aineellisuuden riemuvoittoko näkee perspektiivissään häämöittävän yleisen heikkomielisyyden, ihmisen, henkisen ihmisen täyden luhistumisenko? Luonto rankaisee lakiensa sokeaa rikkojaa, on Carrel valmis vastaamaan. Nykyajan ihminen on saavuttanut tekniikan tuottamat mukavuudet ja pinnallisen tietosanakirjaoppinsa älynsä kustannuksella. Henkinen ihminen on unohtunut ja fyysisillistä olemustammekin tunnemme vain ennakkoluuloisten käsitystemme nojassa. Teemme kaikesta mitattavaa ja laskettavaa. Matematiikka ja yksin sen kaavojen mukautuminen on luonut ihmiselle tuhoisat harhakuvitelmat, joiden valtaamana on älymme katse sumentunut elämän arvopuolta tajuamattomaksi. Olemme rakentaneet tekoluonnon ja joutuneet siten ulkopuolelle olevaisen todellisuutta, olemme kutistuneet mitättömiksi yrittäessämme saavuttaa täydellisen tietämisen kaikesta kvantitatiivisesti koettavasta, koska olemme luulleet ja yhäkin uskottelemme sitä ainoaksi todellisuudeksi. Mutta siinäkin tiedossa on nykyihminen jou-

tunut pulaan hänelle ylivoimaisten aineen salaamien arvoitusten edessä. Seisomme, koko nykykulttuuri, voimattomina keskellä itse pirstomaamme maailmaa.

Mutta vaarallisempaa kuin tämä, on sentään ihmisen sisäinen luhistuminen. Sillä olevaisen ihmisen standardisoiminen on samalla tuhonnut kaiken arvomaailman hävittäen persoonallisuuden, moraalin, kauneuden — ja sielullisen terveyden. Nämä kutoutuvat syvimmin yhteen juuri sen yhä enemmän spesialisoituvan, yhä enemmän ulkonaistuvan ja yhä enemmän abstraktioihin eksyvän tietämisen kanssa, minkä vuosisatainen kehitys on kulttuurissamme kohottanut huippuunsa nykyajassa. Sen muassa on sivistys vaipunut vaalimaan sitä "pohjamutaa", jossa Carrel toteaa nykyajan sivistyneiden suurin piirtein niin mielellään elävän. Ja Carrelin sanoilla on vakavuutta jo silläkin perustalla, että hänessä puhuu muuan nykyajan etevimpiä ihmisen psyko-fyysillisen olemuksen tuntijoita.

Mitä siis olisi nykyihmisen tehtävä? Onko vielä jokin mahdollisuuksien portti avoinna hänelle? Viisaan ja rohkean lukunsa "Ihmisen uudistaminen" Carrel lopettaa sanoilla: "Ensi kerran ihmiskunnan historiassa pystyy mureneva kulttuuri itse tajuamaan rappeutumisensa syyt. Ensi kerran sillä on käytettävissään tieteen jättiläismäinen voima. Tulemmeko käyttämään tätä tietoa ja sen voimaa? Siinä on ainoa toivomme, jos mielimme päästä kaikkien menneiden aikojen suurten sivistyskansojen kohtalosta. Tulevaisuutemme on omissa käsissämme. Meidän on kuljettava eteenpäin uutta uraa." Mutta mikä on tuo uusi ura? Aiken lainaamillani sanoilla päättyvä Carrelin teoksen viimeinen luku on eräänlainen suurisuuntainen luonnos kulttuurimme ohjaamiseksi aikamme tasolla olevien tieteellisten tosiasioiden valossa henkistä nousua ja ihmisen tervehtymistä kohden. Johtavana aatteena siinä on se, että opitaan tajuamaan elämän kvalitatiivista arvopuolta, opitaan antamaan moraaliselle ja yleensä henkiselle suuruudelle sille kuuluva yliarvo ja kohottamaan ihmisen arvoja tavoitteleva persoonallisuus ylös alkukantaisten periaatteiden (moraalisten ja älyllisten) orjuudesta. Yhteiskunnan on luotava sisäisesti arvokkaita yksilöitä, koska yksilöllisyys on eräs jopa biologisenkin olemuksemme perusprinsiippejä. Nykyäänhän voi henkisesti kehittynyt yksilö vain paeta yksinäisyyteen, eristyneisyyteen säilyäkseen tuholta. Niin ei saa olla. Velvollisuutemme on koota heidät pariimme ja tarjota heille mahdollisuudet tehdä ihmiskunnalle työtä tieteiden ja filosofian avarilla työmailla. Nykyajan on jälleen opittava tietosanakirjan kävelevien artikkeleiden sijasta kunnioittamaan synteettistä, pikkuseikat omaan arvoonsa jättävää älyä. Vain sellainen nykyisin harvinainen älynlaatu on luova ja voi synnyttää viisaan. Viisas tiedemies ja viisas ajattelija, jonka älyssä kutoutuvat eri tieteiden totuudet suuria katsomuksia luomaan ja hedelmöittämään ihmisen tietämistä syvemmin kuin etevinkään spesialisti voi, on jokaisena aikana korvaamaton. Mutta sellaisia ei nykyisen ajan henki vielä suvaitse. Ja kuitenkin sortuu kulttuuri ilman heitä omiin pirstalemaailmoihinsa, jollainen nykyinen opillinen maailma jo oikeastaan on ja kasvatus on yhäkin valmis leipomaan vain pikkutietojen keräilijöitä laajemmille linjoille suuntautumisen sijasta.

Mistä tällainen rakkaus sirpaleisiin? Varmaan juuri samasta hengestä, mikä yleensäkin vallitsee tietämistämme: kvantiteetin korkeammalle arvostaminen kuin kvaliteetin. Mutta arvokas kokonaisuus on, kuten Carrel toteaa aina suunnattomasti enemmän kuin

Kumma tuli

Sen tulen kerran lasna tuta sain.
Se liekö liekki Saatanan vai Herran?
Alkujuurta kaikkialta etsin, hain
ja löysinkin sen luullakseni kerran.

Se väikkyi kauas takaa hongikon.
Mä lapsenuskoin hiivin hiljaa, salaa
ja tahdoin nähdä: Mikä siellä palaa,
tuo punainen ja kaunis, tuntematon.

Mä saavuin rantaan, missä maininkein
näin lyövän rantakiviin, kauas sinne,
missä illoin aatoksissa retken tein,
tuo kultapallo painui. Pilvirinne

hehkui keltaa, kultaa, hohki hopeaa
ja kutsui yli maininkien sillan.
Mä muistan aina tulen tuon ja illan
ja lapsen, joka tulta rakastaa.

Siitä saakka olen lähtenyt ja tullut,
tulta etsinyt ja tavottanut
usein sydämeni liekin kuolleen luullut
yöstä etsinyt sen taas ja havahtunut.

Olli Rautio

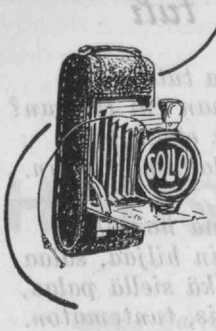

VALOKUVAUSTARP.
OULUN SOLIO
Oulu, Isokatu 21.
Puh. 2517

- Aina varastossa erihintaisia valokuvauskoneita, filmejä, levyjä y.m. valokuvaustarpeita.
- Amatöörintyötä valmistamme huolellisesti ja nopeaan.

sen yhteen kerätyt osaset. Mikä siis Carrelin mukaan voisi synnyttää tietämisenkin maailmassa tuon arvokkaimman kokonaisuuden? Vastaus on: moraalisesti luja ja voimakas ihminen. Hänen kehittämisensä on kasvatuksan korkein tehtävä. Sillä Carrel on vakuutettu historian kaikkien esimerkkien tukemasta totuudesta, että inhimillisesti arvokkainta ja suurinta pystyy tekemään vain moraalisesti suuri ihminen. Elämänlaki näet on, että kaikki henkisesti korkea saavutetaan ainoastaan mitä suurimpien uhrausten ja yksilön itsekieltäymyksen tietä. Ja tiedemiehen urahan pakoittaa aatteensa mukaisesti ihmisen omistautumaan sellaisella keskityksellä työhönsä. ettei se ole ajateltavissa ilman tiettyä vaivaloista ja uurastavaa elämäntapaa. Niin on kaiken elämässä arvokkaan saavuttamisen laita. Velttous ja itsekkyys ovat arvojen varmin hauta. Mutta tätä ihmistä syyttävää kuolemaa kohden pelkää Carrel oltavan sittenkin menossa. Pelastuksen hän näkee vain ajatustapojemme, kasvatuksemme ja yleensä koko kulttuurihengen uudistamisessa. Tälle uudistumiselle tietä raivaavaksi tahi edes ihmisiä näkemään herättäväksi on hän kirjoittanut kirjansa "Tuntematon ihminen".

Monia samansuuntaisia ajatuksia erikoisesti tieteen liiallisesta kvantitatiivisen ja aineellisen palvonnasta kuin Carrel löydämme kauaskantoisina viitteinä eräiden meikäläistenkin kulttuurikriitikkojen tuotannosta. Etenkin, tahtoisin tällöin viitata prof. Erik Ahlmanin teoksiin ja ajattelutapaan. Tämä näkemysrikas suomalainen ajattelija on vain ollut viime vuosina melkoisen vaiti. Saammeko häneltä odottaa pian uutta teosta, joka nimenomaan selventäisi hänen tähänastiseenkin tuotantoonsa siroiteltua syvälle luotaavaa ajan kritiikkiä? Sellaisen teoksen, Carrelin aatteiden sukua, johon hengenlaatuun Ahlman filosoofina jo kuuluu, ottaisi varmaan moni suomalainen lukija kiitollisuudella vastaan. Onhan Ahlman ensimäisiä suomalaisia filosoofeja, joiden ajatus on ohjannut heidät etsimään "arvojen maailmaa" eroituksena välineiden maailmasta. Arvojen maailma on aina kvaliteettien maailma ja kvaliteetit yksin kuuluvat hengen näkymättömään olevaiseen, siihen olevaiseen, jonka korkeamman luonteen mitattavan olevaisen rinnalla Carrel väittää uuden ajan kehityksen unohtaneen. Maailma ja elämä on kenties sittenkin syvimmältään vain yhtä, meille vielä tuntematonta olemassaoloa, sillä kaikkialla näemme yksien ja samojen lakien pätevän. Varmuudella tiedämme ainoastaan, että kvantitatiivisesti on olevainen paljous. Mutta yhtä varmasti ei kvantitatiivinen ole todellisinta. Todellisinta on sittenkin kvalitatiivinen, arvojen maailma ja tämä henkinen olemassaolo näyttää yhdeltä salaperäiseltä ja mittaamattomalta todellisuudelta. Sellaista tajuamaan ohjaa meitä Carrelin teos. Mutta Carrel ei ole mikään filosoofi ja siksi on tuollainen aavistus hänen teoksessaan vain taustalla väikkyvää. Etualalla siinä ovat eksaktit nykytieteiden tosiasiat ja käytännöllinen opetus seikoista, joista on liian moni tietämätön. Kirjan voi vaivatta lukea ilman runsaita pohjatietojakaan. Mutta sellainen lukija, joka ei jo alusta pitäen päätä omistautua lukemaan huolella tai mieluummin kahteen kertaan, on varmasti menettävä paljon. Sillä kovin itsenäinen ja viisas kirja, jollaisten joukkoon Carrelin aikamme biologista tietämistä ihmisestä kohoava teos kuuluu, ei koskaan aukene lukijalleen yhtä helposti kuin joku tusinasepitelmä tyhjentyy. Hyville kirjoille ja etenkin sellaisille, jotka ovat kirjoitetut opastukseksemme eteenpäin on varattava kylliksi lukuaikaa. Sellaisia kirjoja ei myöskään mikään katkelmissa hypähtelevä esittely tai edes tarkka selostuskaan voi korvata. Carrelin teos on rikassisältöisimpiä tietokirjoja biologian alalta suomenkielellä.

E. A.

Se ei ole sankari, joka siitä huutaa.
Rakkaus salaa itsensä purkautuen vain tekoina.

Runoilijain ITSEMURHAA?

Viljo Kajava, Murrosvuodet. Runoja, Gummerus. Arvo Turtiainen, Muutos. Runoja, Kirjailijain kustannusliike.

"Älä aukaise salaisuuden ovea,
näet siellä silmät ja kasvot, joilta kysymys
on kuollut."

"Pysy poissa, lapsi, salaisuuden ovelta,
ainoastaan väkevät kestävät nähdä,
pysy poissa sieltä, lapsi,
olet säilyttävä itselläsi leikkivän sydämen."
(Arvo Turtiainen, Salaisuus)

"On aika julistaa hänen tuloaan, nuoret
raivaajat,
on aika julistaa suomalaisen Muusan valtaa, —
tule, Muusa, — kansan kieltä laulava,
maan vaahdosta herää, kiihkeä,
konsa valtiasnuija lyö sen kalvoon, —
yli kärsimyksemme maan,
pohjoisen laulun Muusa!"
"Tule, Muusa, — kädet ovat tarttuneet
lyyraan,
ja myrsky kumisee kuin unessa siinä,
lyö raivoisin iskuin jo valtiaslyyran kieliin."
(Viljo Kajava, Suomalainen Muusa.)

Jos poimii Kajavan ja Turtiaisen runokokoelmista niiden parhaat, aidon runoilijainspiration innoittamat säkeet, heittäen syrjään esiteltävien kokoelmien kansainvälissosialistisen vallankumoustendenssin läpitunkemat runot, hahmoutuu lukijalle jotain perusteellisesti uuteen murtavaa, sellaista, mitä ei vielä ole, minkä vain aavistamme, että se tuleva on. Juuri sellaisissa puhtaan runoilijahengen luomissa vapaissa, loivissa rytmeissä soi ja hahmoutuu uudenlaatuisesti, usein hämärinä, mutta sitä kiehtovampina, usein symboolisina kuvina sisäisesti tajuttavaksi se vastustettu, mutta sitä suuremmalla varmuudella voittoonastuva todellisuus, minkä moderni, uusi ihmistyyppi alkaa vaistota tulevaisuudeksi. — Seuraavassa pyritään etsiytymään esiteltävien runojen syntypohjana oleviin tunne- ja mielleaineksiin, joista muodoksi hahmoutuvat runokuvat rakentuvat.

Voidaan jo muutamia runoja luettuaan todeta, että tämä runous liikkuu vielä alemman, vitaalisella kaaosasteella aistivan ja vaistoilevan runouslaadun alueella. Runoilijoilla on selkiintyneeseen tietoisuuteen avaavan kirkkaan, täsmällisen muodon saavuttanut tunteen ja ajatuksen ilmaisukyky saavuttamatta, mutta, kysymyksessä olevassa tapauksessa voidaan kysyä, onko tämä aina lopullinen päämäärä, mihin on pyrittävä, näin varsinkin, jos tuon päämäärän saavuttaminen tapahtuu sisäisen palamisaineksen tuhkaksi polttamalla, jolloin henkeä ja mehua antava runon vaikuttavin kauneus katoaa.

Jos yritämme muutamilla lauseilla analysoida Kajavan jaTurtiaisen runojen muodoksi purkautuvat pohjavirrat, on meidän eroitettava runoilijan kahdenlaatuisen tajunnan tilan vellova kiertokulku, voisimme sanoa ulkoisen pintatajunnan, joka aistii tämän ulkonaisen todellisuuden, ei näe sisäiseen aatemaailmaan, ja toiselta puolen omantunnon eli syvyystajunnan kiivaan poltteen, jonka sulattavassa palossa puhkeavat totuus- ja kauneusmaailman näyt. Näiden runojen syntyvoimana on ollut vellova, tukehduttava ristiriita, mikä on n.s. materialismin ja idealismin ristiriita, uskovan ja kieltäjän välinen ristriita, ikuinen sota ihmisen henkisessä taistelussa. Näissä runoissa on käännetty kaikki nurin niinkuin aikamme ihmisen tajunnassa on käännetty kaikki nurin: on vastakkain aine ja henki, on vastakkain kaksi ihmislaatua, aineen palvoja ja hengen palvoja, kaksi luok-

kaa: omistava luokka eli työnantajat ja omistamaton luokka, köyhälistö eli työntekijät. Aikamme kriisin syvällisin syy on siinä, että omistavan luokan kylttinä on idealismi, totuus, kauneus, uskonto, isänmaa . . . Työtätekevä luokka näkee tämän kyltin alla vain itsevanhurskaan, valehurskaan saalistajan, jonka sydän on muuttunut kiveksi, joka ei tajua mitään hengen suuruutta, hengen aristokratiaa, jolle totuus on sanoja, ei tekoja.

Kun keräämme kokoelmista niiden pääainekset, ns. proletaarisen kansainvälis-sosialistisen vallankumouksen päämääräriä palvelevat tendenssirunot, saamme kuvan Kajavan ja Turtiaisen päälaadusta, siitä kiihkeästä, kuohuvasta ilmatilasta, mistä nuoret runonyrittäjät elävät. Kaikki palvelee samaa työväen luokan vallankumouksen päämäärää, siihen käytetään sekä runojen raskaan, hitaasti aaltoilevana poljentona etenevän muodon että sisäisten aisti- ja ajatusvaikutteiden tarjoamat psykoloogiset keinot. Niissä soi ajan henki: luokan sota luokkaa vastaan, vain kylmän, tämän pintatodellisuuden näkevän materialismin silmällä tajuttu alemman luokan kapitalismi ylemmän luokan kapitalismia vastaan, alemman luokan intohimo loistoon, valtaan, hepenien omistamiseen. Sosialismin ja kiipijädemokratian sielu: alempi kaataa ylemmän. Kun ei jaksa itse kasvaa ja puhdistua, tahtoo se vetää ylemmän kanssaan samalle tasolle, samaan liejuun. Niiden estetiikka on rumuuden estetiikkaa, lian ja kurjuuden, kapinan ja katkeruuden todellista räikeämmäksi esille manaamista. Siksi tämä runous on hengeltään materialismin raukkamaisuuden läpitunkemaa. Se on kärsimyksen pakoa, tuskan pakoa, rehellisyyden pakoa, se näkemä elämänjano on elämän ilmenemismuotojen alimpia intohimoja, aistinautintoa, leivän ja vallanpyydettä. Elämän korkeimmat, kestäviä arvoja, tulevaisuutta luovat ilmenemismuodot, todellinen hengen intohimo, vaikeneva ylpeys voiman antajana kestämään kärsimyksiä, jalostunut kauneus — kaikki, mikä aikojen kulttuurissa on jäänyt ikuisiksi arvoiksi, on tämän runouden piirissä halveksittua.

"Janoinen liha, synti, vihreässä ruohikossa,
ajatus valkea ja punainen kuin pesty lapsi,
kellu synti ruohikossa,
vihreässä vaahdossa mullan,
paahda itsesi ruskeaksi auringon litteällä
levyllä, iloitse,
irvistä viattomin, hohtavin hampain
mustalle liinalle, virsikirjalle ja pölypilvelle,
jotka maantietä vaeltavat ristikattoisen huoneen varjoon,
naura, ruskea liha, pyhyydelle
kieltäymyksen kireässä riemussa."

(Arvo Turtiainen, "Ihminen auringossa")

"Arkipäivä pusertaa ihmisten kasvot
ryppyihin ja hikeen:
koneitten pedonhyrinä
sumentaa heidän ajatuksensa,
ruoskittu hevonen
tai hätäisesti parittelevat koirat heidän
tunteensa,
kuin laskivesi huljuu harmaa päivä
heidän sielussaan."

(Viljo Kajava, runosta "Keskipäivä.")

Nämä runot on laulanut nälkä. Tosi, niissä soi elämän hengitys, niissä on kääntynyt kaikki ympäri niinkuin aikamme ihmisen tajunnassa ovat asiat kääntyneet ympäri: niissä paljastuu kauneuden rumuus ja toiselta puolen rumuuden kauneus. Uskon, näissä runoissa soi tulevaisuuden ääni, ne ovat vaihdeaikakauden, sekasorron, kaaosvuosien runoa.

Niiden sokean vihan pimittämä rappionaivisuus ilmenee ennen kaikkea muutamina päätendensseinä: viha uskontoa vastaan, viha maanpuolustusajatusta vastaan, viha isänmaanrakkautta vastaan. Tässä ei tahdota esittää papiston puolustusta, ei sodan puolustusta, ei isänmaallisuudellaan keinottelijain puolustusta — eroitamme jyrkästi aatteen ja aatteen häpäisijät, puhumme vain ajatuksesta, aatteesta. Ja näemme kylmän todellisuuden — emme elä tuhatvuotisessa valtakunnassa, missä iskun saaja ojentaa toisen posken.

"Ken orja on, hän kuolkoon orjan lailla.
Nyt proletaarit puutteen, nälän mailla,
nyt proletaarit nouskaa vapauteen,
kuin myrskytuuli nouskaa — vapauteen."

(Arvo Turtiainen "Proletaarilaulu.")

"Salama! — ruhjo kiväärit, ruhjo aseet, polje
miekkamiehet!
Vihan pilvessä liekkinä palaen rakkaus saapuu,
vihan patsaana nousee viisaus kansojen luona,
kaikki tulevat näkemään valon, kokemaan
elämän,
ja kärsimyksesi lunastetaan, ihminen, lunastetaan.
Rakkaus, Viisaus, Usko — ne elävät, ne
tulevat!"

(Arvo Turtiainen, runosta "Tuleva.")

Varsinkin Kajavan runojen hallitsevana virtana on kuin keinunta loivissa poljennoissa, aina kiihkosta pakahtuvana, aistit vihan tai nautinnon huumiossa. Milloin sisäinen katse porautuu kirkkaaseen selkenevään näkemykseen on sen päätepisteenä aina musta, epätoivo, tragedia:

"Meidän tehtävämme on juoda etikka ja veri,
kunnes kärsimys ehtyy,
meidän tehtävämme on harmeta, mustua,
maatua,
kallistua kuin siemenestä puristunut tähkä
ojaa kohden —."

(Viljo Kajava, runosta "Elämä.")

"Rakkaus ei puhdistu tulessa
eikä tarpeettomissa uhreissa,
rakkaus koetellaan harmaina arkipäivinä
kuolettavassa työssä väsymyksen hetkinä",

sanoo Kajava eräässä runossaan. Eikö juuri kuolettava työ sytytä tämän puhdistavan tulen eikö väsymyksen hetkinä näyttäydy uhrivoiman vahvuus? Vain täällä, taistelevan elämän kentillä koetellaan terve, rohkea uskallusvoimamme antaa, kestää, vaieta, nostaa, auttaa . . . Runous, joka lannistaa ja kaataa, vetää alas, ei rohkaise, ei anna ylvästä voimaa, ei ansaitse kantaa runouden nimeä. Mutta Kajavassa ja Turtiaisessa on syvyysvoimaa.

Siksi ei voi muuta kuin murheissaan kysyä ovatko he myyneet itsensä järjestelmän välikappaleiksi — vai onko heidän silmillään sokeuden kaihi? He vihaavat orjaa, laulavat proletariaatin vapaudesta, mutta näkevät vain ulkonaiset kahleet. He laulavat kovan ja kylmän, synkän, särkyneen, mustan ja lohduttoman laulun, työn orjien laulun — he pimittävät valonsa, heidän otsillaan on synkkä kajastus. He laulavat vihan laulun tykkejä, kiväärejä vastaan, mutta tietävät valmistavansa kansainvälistä proletariaatin vallankumousta tykkien ja kiväärien avulla! He vihaavat kaikkia voimaa antavia arvoja, rehellisyyttä, isänmaan rakkautta, uskontoa. Ja kuitenkin juuri siinä heidän materialisminsa on samalla syvää idealismia, sillä heiltä puuttuu kirkastuneen katselijan kovan todellisuuden tajuava objektiivisuuden silmä. Heitä painaa diktatuurin peikko, koska he elävät itse sielunsa pakkomielteiden diktatuuriorjuudessa.

"Kuoleman himo asuu niissä,
musta nauru katsoo niiden takaa.
Ja maasta nousevat nuorten miesten rivit,
aseet välkkyvät yössä.
Heidän otsansa, — ah, mitkä lapsenotsat.
Heidän suunsa — voi heidän suitaan!
Ne ovat pilkalliset ja kovat,
ne huutavat: "Kuolema, kuolema."
Voi sinua, Vapaus."

(Arvo Turtiainen, runosta "Painajainen.")

"Onko minun juotettava pojalleni musta
keitto:
vain väkevä hänestä tehdä.
Sanottava: Hävittäjäksi olet syntynyt, hävittäjäksi.

Ei ole sinun osasi rakastaa, ei hyvyyttä tuntea.
Vain vihattava on, ja vieläkin enemmän
vihattava,
sittenkin, vaikka minua, äitiäsi,
joka ei sinulle hyvyyttä opettanut, eniten
vihaisit."

(Arvo Turtiainen, "Äiti.")

" — — — — — — —
minä näen hänet, neljännen sukupolven äidin
juottamassa hänelle elämän maitoa
suurten rintojensa välissä. —
ja haavaiset kädet tekevät työtä,
eivät mene ristiin unessa enää —
eivät putoa syliin enää, haavaiset kädet,
ne haparoivat arkipäivän harmaassa ilmassa:
itsetiedoton liike tulevaisuuteen,
hämärä kutsu: tule, laulaja, tule, —
Muusa avaa suunsa lauluun,
kolmen sukupolven mykkä tuska
etsii tempoen rytmiään, —
on aika proletaarisen Muusan
laulaa pohjoinen laulu."

(Viljo Kajava, "Suomalainen Muusa.")

Miten kaukana ja samalla, miten l ä h e l l ä — kansallisen sosialismin aatenäkemystä Kajava ja Turtiainen seisovatkaan! — Uskaltautuminen rehellisyyteen oman sisäisen aatteensa puolesta antaen tälle valolleen kulloisissakin kehitysvaiheissaan esiin purkautuvat aidot, pelottomat ilmaisumuodot, siinä aikamme runoilijan Jaakopin paini.

Niin pian kuin toisia kirkastuneempi yksilö kohottaa päänsä yli toisten päiden, potkaistaan hänet pois seurasta, raa'asti, armottomasti . . . Askarruttaako Kajavaa ja Turtiaista myös tämä pelko? Mutta eivätkö he huomaa, että heidän lahjakkuutensa, heissä palava eetoksen kuohuttama paatos ajaa heidät kuitenkin ennen pitkää tielle, missä he joutuvat ratkaisemaan kysymyksensä monin kerroin kuumempina joko tai valintoina.

Suomen runouden taistelukenttä, nuori kulttuurikamppailumme on vaatinut — Kivi, Leino,

Siljo, Kailas, Lehtonen — monia muita mainitsematta, monta uhria. Eläköönpä taiteilija syntyperän, sivistyskasvatuksen, aseman, y.m. ulkonaisten siteiden kahlitsemana, on luovan taiteen yhdistävänä tuntomerkkinä aina hengen tulisuus, aktiivinen taisteluvoima ihmisyyden asian viemiseksi ylöspäin, ei alas, ja siksi löytävät taiteilijat kaikista maailman ääristä ja kaikkien aikojen yli toisiinsa yhdistävät kädet. Tämä taide, kasvaakseen yli aikojen kantavaan syvyysvoimaansa ja kohotakseen aikansa pikku kysymyksien alla kamppailevien päiden yli, saa aina elinjuurensa kansasta, maaperästä, missä sen tunnevoima on vahvuutensa saanut. Sen kansallinen maaperä on tyvi, juuri, kasvaessaan suureksi puuksi se muuttuu kaikkien kansojen yhteiseksi omaisuudeksi itsestään.

Ajan diktatuuripaineelle tunnusmerkillistä on, että porvarillisen lehdistömme "kulttuurikriitikot", esittelyissään tällaisia runoteoksia väärentävät aina esitettävän, jättäen sanomatta sen, mikä heidän lehtensä palstoilla ei ole suotavaa. Tällaisilla arvosteluilla ei tehdä palvelusta ainakaan runoilijoille itselleen eivätkä heikot kynäilijät saa siitä muuta kuin kätketyn katkeruuden palkakseen.

Kajavan ja Turtiaisen runot ovat murrosvuosien, vaihdekauden runoutta. Ne sisältävät kauneimman taiderunouden aineksia ja saavutuksiakin, mutta pääosaltaan on niiden tendenssitarkoitusperä viety asteelle, jolloin runoja ei voida tunnustaa enää runoudeksi, varsinkin, kun se sisältää runontekijäin oman rikoksen ilmaisun heissä elävää ihmistä, runoilijaa vastaan.

Toiselta puolen on näiden runokokoelmien pohjapaatos ja raju hyökkäysvoima havahduttaja ja varoitushuuto omistavalle luokalle sen herättämiseksi raskaasta oikeaoppisuudestaan ajattelemaan tulevaisuutta. Tämä proletaarirunous paljastaa ajan järkyttävän tragedian, näyttää kuilujen syvyyden, avaa näkyjä tulevaisuuden kauhuihin: taisteluun rahasta, vallasta, omistamisesta. Alhaisojoukoille valta, kansa hallitsemaan, kaikki, mikä koskee hengen, sisäisen arvomaailman ylemmyyttä on vedettävä lokaan, tuhottava. Uudenlaatuinen kansainvälis-sosialistinen kapitalismi on tehnyt työväen asiasta, massoja liehittelevästä kurjuuden suurentelusta valtaanpyrkijäin kohoamiskeinon. Niiden takana häämöittää sekasorto, kaaos, roskajoukkojen valta — kaikkien sota kaikkia vastaan.

Tänä porvarillisen hyötydiktatuurin aikana on Kajavan ja Turtiaisen runokokoelmilla rea-

SISÄLTÖ: Juhannuslaulu, runo, Yrjö Koivukari. — Kirjailijat puhuvat: V. A. Koskenniemi, Arvi Järventaus. — Juhani Siljo kriitikkona, Pertti Juvani. — Työmiehet, minä tarjoan teille käteni, Paavo Hynynen. — Teatterinjohtaja Aino Mattila kertoo. — Suurten virtojen maa, Aaro Tolsa. — Vallan kiertokulku, Y.K. — Ihmisen tutkija (Alexis Carrel), E. A.) — Runoilijain itsemurhaa (Kajava, Turtiainen), Yrjö Koivukari. — Runoja: Lauri Autia, Paavo Hynynen, Olli Rautio, Abbe Suo-Manner

geeraamaan pakoittava vastavaikutus, ja siksi ne antavat positiivistakin lukijoille, joilla on kyky tajuta, ei sokeasti vihata tai innostua. Ne vievät lukijan lähelle sitä maailmaa, missä elää katkeruus, tuska, hengittää viha, puhkeaa rikos — ne avaavat säteitä syyn ja seurausten mustapaloisiin syvyyksiin ja raoittavat näin kansalliseen yhtymiseen avaavan pelastuksen ovea.

Tulevaisuus osoittaa tuhoavatko nuoret runonalkajat itsensä vai selviytyvätkö voittajina kriisiensä läpi, alkaen kasvattaa kirkastuneemman tulevaisuuden puuta. Ellei heissä ole siihen tarvittavaa, runoilijan syvintä voimaa, ehdotonta totuudellisuutta, kaatavat he itse itsensä ja häipyvät kuin akanat tuuleen itse itsensä tuomitsijoina. Pentti Haanpään, Katri Valan kuoleman merkit alkavat jo näkyä. Ellei Kajavalla ja Turtiaisella ole voimaa kestää lävitsepolttavaa kiirastultaan, joka avaa heille silmät näkemään elämää johtavien korkeampien lakien maailmaan, on heillä edessä varma hedelmättömyys ja kuivuminen. Ja ellei heille aukene käsitys imeä elinvoimaansa oman isänmaansa maaperästä, rakastaa ja kunnioittaa sitä, eivät he tule saamaan runoilijan syvimmin kaipaamaa, kansansa myötätuntoa osakseen.

Y. K.

AHJON seuraava numero ilmestyy syyskuussa puolivälissä.

S. & I. KYRÖMIES
Isokatu 33 — OULU.
MONIPUOLINEN LIIKE!
EDULLINEN OSTOPAIKKA!

Rakkauden analyysi

Murhattuasi yhden
tahdoit murhata monta.

Näit enkelin unessa,
ja saatana sinussa,
tietäen monta murhanneensa
puolustautui:
enkelin silmäin
kaikki lävistävä valo,
syttynyt tuhon liekkinä
kirkkautta säteilemään,
oli puhkaistava.
— Saatana sinussa
tahtoi elää
eikä tunnustanut itseään
Jumalaa heikommaksi.

Murhattuasi yhden
tahdoit murha monta.
Sielusi musta valtias
ei ymmärtänyt,
miten enkelin katse
tekee lunastuksen teon:
pimeän valoksi kirkastaa.

YRJÖ KOIVUKARI.

OULUN
ÅSTRÖMIN

NAHKAISET
MATKALAUKUT

edustavat tyylikkyyttä ja eleganssia sekä antavat kantajalleen hienon leiman. Kestävyydessään ne ovat vertaistaan vailla ja käytännöllisyyden takaa laaja valikoima

ERÄVEIKKO-selkäreppu on paikallaan kaikilla retkillä ja matkoilla. Se sisällyttää itseensä uskomattoman tavaramäärän ja istuu selässä kuin valettu

Ulkoilu- ja retkeilykengät AHMA ja PALLAS sekä ERÄ- ja TUNTURIKENKÄ — nämä ovat retkeilijät valinneet mielikengikseen

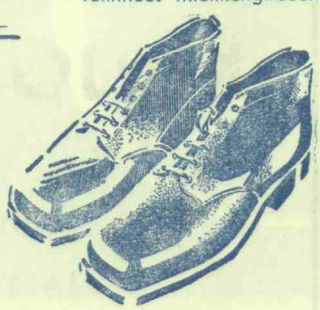

Poronkuva — taatun nahkajalosteen tunnus!

Kotimaisia ja ulkolaisia

valiotuotteita. Aina uusiutuva, hyvin lajiteltu varasto kaikkia Naisten vaatetusalaan kuuluvia tavaroita. Päivän halvimmat hinnat

Ompelutarpeiden liike (Omist. Aina Hurskainen)

E. A. LAHTI
Kello-, Kulta- ja Hopeateosten Liike
Pakkahuoneenk. 15. Puh. 3243

SUOSITELLAAN!

Oulun
Kemikalikauppa Oy.

(ent. Oy. Oulun Rohdoskauppa Ab.) Pakkahuoneenkadun ja Kirkkokadun kulmassa. Puhelin 23 74

SUURI JA MONIPUOLINEN VARASTO / TAMPEREEN ROHDOSKAUPPA OY:n TUKKUMYYNNIN VÄLITTÄJÄ

Leijona Terva-Pastilli Smk. 3:—

ÄLKÄÄ UNOHTAKO

että yskänpastilli, joka todellakin auttaa, on

LEIJONA
TERVAPASTILLI

OY MERIJAL - OULU

Leijona Terva-Lakritsapastilli Smk. 3:—

H. JÄÄSKELÄISEN
PARTURILIIKKEET
Sepänkatu 9 ♦ Isokatu 18 ♦ Puhelin 3270

Suositellaan arvoisalle yleisölle

Oulun Hattukeskus
T. Nyberg — Kirkkokatu 25 — Puhelin 2974
*
NAISTEN HATTUJEN ERIKOISLIIKE

VAATTURILIIKE
I. RIEKKI
ISOKATU 41 ♦ PUH. 3363

Huolellinen ja nopea työ!

Terveys on kallein lahja, siksi suosittelemme terveystarvikkeitamme. Saatavana kaikkea kemikali alaan kuuluvaa.

Terveellisten tarvikkeiden & Kemikalikauppa Terveys
Oulu — Isokatu 30 — Puh. 3323

Oulun
Uutta Apteekkia
suositellaan! Sairastuessanne nauttikaa lääkkeitä ajoissa, että kauan eläisitte maan päällä!

HAMMARIN SÄHKÖLIIKE
OULU
Suurin ja monipuolisin liike alallaan POHJOIS-SUOMESSA ~ Perustettu 1909

HÄMÄLÄN
SÄHKÖLIIKE
Kaupungin keskustassa
Tunnettu ja suosittu liike alallaan

OULUN OSUUSKAUPPA
R. L.
Kaikille edullisin ostopaikka

KIRJOLA OY KIRJAPAINO

POHJOIS-SUOMEN VANHIN, MONIPUOLISIN
JA SUORITUSKYKYISIN KIRJAPAINO